

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

60. Disput. Riccij cu[m] Bonz.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

Sed (quod Sinis solenne diximus, quæstionibus tractandis, etiam grauib; conuiuiorum uti opportunitate;) Riccium Liguicinus ad cœnam vocat, ignarum quidem proximæ disputationis, sed persuasum altercandi causa non discendi, se vocari à sene suarum tenaci fabularum: quamobrem excusat occupationes, & diem ieiunio sacrarum; nolens inimicare sibi hominem factiosum ut tota concertandi, spe nulla eius dimouendi à pertinacia erroris: at is iterata inuitatione, ac precibus, & religiosi; cibis, ieiunio cauens, adhibito insuper hortatore Chiutaiso, id demum extorsit, ut sumpto habitu cultuque Doctoris Riccius ad conuiuium iret. Venienti obuiat Liguicinus in cœtu nobili virorum, Magistratibus, & doctrina illustrium, quos pariter numero triginta vocauerat: quin & contra regni decorum, & legem, aderant feminæ, seu curiositas spectandi peregrini, ore vrbs totius celebrati eas adduxerat; seu fortè ut ferrent etiam de futura pugna iudicium. Verum in se omnium oculos expectatione ingenij, & insulitate cultus aduertebat Sanoaius quidam idolorum Minister fama notissimus, quem sibi nimis quàm cuperet Riccium experto, Liguicinus subsidiarium, in pugnam prouiderat priori difficiliorem. Erat hic Osceanus secta, non tamen quod ferè alij, stoliditate, & ignorantia asinus, sed omnibus sectarum ethnicarum, suæ potissimum Osceanæ mysteriis eruditus, magnus de reliquo ex pulpito declamator, ex æquo Poëta, fastu, audendique licentia centies tantum maior, utpote Bonzius, hoc est, pessime natus, peius educatus. Mutuas vrbs obsequij & prolixas vices Pater expleuerat, cum hic illi statim ad latus assidet, & prouocatoris gloriam ambiens, quærere incipit de religione. Callentissimus sectarum Sinensium Riccius, quæ sunt delirum quoddam spurcarum turpitudinum inuolucrum, non est passus vafrum nebulon in loquaciter & vagè fabulari, ne quàm manum prementis sentiret, aliò inde suffugeret. Sed hæere in vno compulit quoad esset exhaustum, & ante omnia profiteri quid opinaretur de primo rerum conditore, cœli & terræ domino, Tieneiu nomine. Frustra enim quæri de religione, nisi prius de illo constaret, qui si desit, constare vlla religio non potest. Assumpto Sanoaius scholæ suæ supercilio, frigidè respondet, Deum esse, non qualem fingeant homines, maximum, incomparabilem, cui par nulla res esset; nam Deum inter, & hominem quod intererat discrimen nullum esse; ac se quidem; hic apostopæsi cœtera, quassans caput absoluit, inueniensque se sua contentum fortuna nihil Deo inuidere; nam si quisque hoc ipso quod homo est non impar Deo est; se inter homines, doctrinæ præstantia homine maiorem, maius aliquid Deo esse. Indignatus superbum, & bardum animal Riccius, videntque non esse subtilioribus hic locum; sumptis de tripio, eius & boum stercore argumentis cœpit hominem lapidare; & si nullum est, ait, inter te Deumque discrimen, potes igitur idem omne quod Deus, mundumque adò si voles alium condere; nam si non vales tantumdem

60.
Disput. Ric-
cij cū Bonz.

præstare quantum Deus, vanè illi omnino æqualem te facis. Ego vero infert Sanoaius, creare me posse mundum nouum aio: ast ego; refert subridens Riccius tantum tibi laboris libenter condono; quod facilius est solum peto, vt pranis ardentem foculum, huic (qui forte illic repositus fuerat) per omnia similem coram hic nobis spectantibus & admirantibus nunc crees: ad hæc multa in Patrem furiosè bacchanti, & vociferanti accitum se ad concertationem ingenij & Philosophiæ non ad mechanicam; iniectum est frænum etiam ab suis; dictum est Patrem æqua postulare; præstaret quæ posse se dixerat; sin autem, eandem ederet cur nollet. His sese recipiens Bonzius, & prima inuoluntate maiestate. Astrologus es? ait conuersus ad Riccius; sim sanè si ita vi respondet Riccius; cælum ergo & stellas, subdit, dum mente & oculis meritis, in cælum ascendis, aut descendit in te cum stellis suis cælum? Neutrum, inquit Riccius: sed imaginibus rerum vtor, quas mente concipio & gero. Fatere igitur te victum exclamat Bonzius, arreptusque in pedes, hic ingenij tui labor quid est nisi solis & lunæ, stellarum & cæli in mente tua creatio; quod potes in iis partibus idem præsto in orbe vniuerso, dum vniuersum apud me cogito, & mente pertracto. Hac Dei Iaponum, & Magistri Xachæ doctrina impia, creati Deo, imaginantem animam æquantis, quàm stultè putaret Sanoaius se petitionem exiuisse, sic appositè explicuit Riccius, vt exploderetur ab omnibus error sacrilegus, quo in hominibus, imò & in brutis, imaginatio Creatori Deo æquabatur, quin & speculi glacies obiectas redens imagines, diuini Ordinis fiebat. Tumultuabatur nihilo segnior Sanoaius contendens victoriam clamore; doctrinæ nomen impudentia emereri; furebaturque tam belluina feritate, vt veritus Ligu cinus ne quam Riccio inferret iniuriam, seductum placidè foras amouerit. Inde postis cuique mensis discumbunt Literati, paucaque inter se hilariter locuti, quæstionem inducunt grauissimam, semper agitatum, nunquam satis liquidò diremptam, ex qua constabit Literati quàm sint ab Ethnicis disputando diuersi. Quærebatur autem natura hominum quam esset in classem referenda, rerumne per sese bonarum? malarumque mediarum & vtramvis in partem ductilium? Nam si bona est per se, unde tot illa quæ perpetrat mala? è contrario si per se mala, unde tanta multa quæ operatur bona? si ad vtrumque indifferens, & prompta, quis illam in vtrumvis trahit? ipsane? at si tantum valet, cur non semper bonam in partem rapitur? at extrinsecus fortassis ab alio: dicit ergo decerni opus est à quibus agatur; probum vnum, alterum improbum: quos porò hos esse decernemus? factionum trium sui singulis propugnatores erant, eamque ingeniosè tuebantur, sed cum dialectica ignorent quæ filatim ex datis, aut certis, dubia decernit, nunquam sic aduersarium stringebant vt cogeretur se victum fateri; nunquam de partis vllius constabat veritate, domum quisque infecto prælio, & re integra redibat. Multo minus subibat de vitiosa nature au-

61.
De bonitate
Dei disput